

Посол Мирослав Кастрян відвідав музей у Свиднику

22 травня 2026 року Надзвичайний і Повноважний посол України в Словацькій Республіці Мирослав Кастрян здійснив робочу поїздку до Пряшівського краю. В рамках поїздки посол відвідав СНМ – Музей української культури у Свиднику.

Разом із послом до музею прибули Генеральний консул України в Пряшеві Володимир Камарчук та Голова Державної архівної служби України Анатолій Хромов. У зустрічі також взяв участь почесний консул України Станіслав Обіцький. Під час зустрічі з виконавчою обов'язків директора музею Людмилою Ражиною дипло-

мати детально ознайомилися з станом установи та оглянули експозиції.

СНМ – МУК в офіційній інформації висловив подяку гостям за відвідання музею. «Такі зустрічі є важливими для розвитку культурної співпраці та збереження історичної пам'яті», – сказано в повідомленні.

У програмі «Елегія для сина України» виступили (на фото зліва): Назар Курпа, Віктор Гащак, Ангеліна Шарпанівська, Людмила Ражина, Евеліна Гват, Єва Олар.

Митрополит Йона передав фінансову допомогу Україні

Польща, 22 травня (ТК KBS) – Митрополит Пряшівський Йона Максим передав Главі Української греко-католицької церкви Блаженнішому Святославу Шевчуку кошти, зібрані під час великопісної благодійної акції. Загальна сума допомоги склала 106 503,22 євро.

Ці пожертви зібрали віряни в усіх греко-католицьких храмах Словаччини як жест солідарності, братерської близькості та християнської любові до людей, які страждають від наслідків війни.

Передача сертифіката відбулася в суботу, 16 травня, у польському місті Ярослав. Владика Йона узяв участь у паломництві УГКЦ до ікони Пресвятої Богородиці «Милосердя двері» та в Архиерейській Божественній Літургії. Богослужіння очолив Глава УГКЦ, Верховний Архи-

єпископ Києво-Галицький Святослав Шевчук. Блаженніший Святослав щиро подякував за фінансову підтримку. Він зворушливо зазначив, наскільки важливою є єдність християн та допомога тим, хто втратив усе – майно, здоров'я чи близьких. Архієпископ Шевчук також попросив владика Йону про постійну молитовну підтримку для страждального українського народу, закликаючи молитися за швидке настання справедливого миру.

За матеріалами ТК KBS, Міхал Павлішинович.

ЧЕРВНЕВІ ПЕРЕДЗВОНИ

СВИДНИК. Свято русинсько-української культури. Найстаріший фольклорний фестиваль русинів-українців Словаччини. Він поєднує народну музику, танці, традиційні ремесла та гастрономію.

Дата: 19 – 20 червня 2026 року.
Головні події:

П'ятниця: Виступи молодіжних фольклорних колективів, вечірня народна забава.

Субота: Головна програма в амфітеатрі за участі закордонних гостей. Ярмарок народних ремесел та дегустація традиційних страв.

СВИДНИК. Дні міста Свидник (Dni mesta Svidník). Традиційне дводенне свято, яке символічно відкриває літній сезон у регіоні під Дуклею. Програма включає виступи запрошених зірок та насичені розваги в пішохідній зоні.

Дата: 26 – 27 червня 2026 року
Місце: Свидник, пішохідна зона

КОШИЦІ. Міжнародний кінофестиваль Art Film (IFF Art Film 2026): Найбільша подія для поціновувачів кінематографа в Словаччині, яка перетво-

рить Кошиці на кіностолицю країни. Програма включає покази світових та вітчизняних стрічок, зустрічі з режисерами та акторами, а також майстер-класи.

Дата: 19 – 25 червня 2026 року
Місце: Кошиці, Kunsthalle та інші локації міста

ПРЯШІВ. Пряшівський Монмартр (Prešovský Montmartre): Традиційний триденний фестиваль вуличного мистецтва. Вулиці міста оживуть завдяки художникам, живим статуям, музикантам та творчим майстерням під відкритим небом.

Дата: 24 – 26 червня 2026 року
Місце: Пряшів, історичний центр

ЧЕРВЕНИЙ КЛАШТОР. Замагурські фольклорні свята (Zamagurské folklórne slávnosti). Фестиваль народного мистецтва регіону Замагур'я, що проходить у мальовничому середовищі біля річки Дунаєць на території національного парку PĽENAP.

Дата: 19 – 21 червня 2026 року
Місце: Червений Кляштор (Červený Kláštor)

-мі-

Слово, що об'єднує покоління

Підсумки 64-го Фестивалю драми і художнього слова у Пряшеві (26 – 27 травня 2026)

«Людина сама нічого не зможе» — саме цей твір найбільше запам'ятався мені з першого дня фестивалю, коли виступали читці-декламатори 4-ї та 5-ї категорій. Назва поезії точно відображає головну думку: самотній людині важко чогось досягти без однодумців. Успіх будь-якої справи залежить від друзів, організаторів, шанувальників слова та аматорів-початківців. Навіть погода цього року стала союзником і всіляко сприяла проведенню фестивалю. Цей глибокий твір у 4-й категорії поезії декламувала Валерія Грицак.

Урочисте відкриття та перші конкурси

Після привітання учасників у гуртожитку ім. О. Духновича та покладання квітів до погруддя письменника, голова ЦР СРУСР Павло Богдан офіційно відкрив фестиваль. Він запросив усіх перейти до будівлі Словацько-українського культурного та інформаційного центру, що на вулиці Янка Бородача. Саме там о 14:00 розпочалися виступи у категоріях: поезія, проза та власна творчість.

У 3-й категорії поезію представляли лише два читці. Проте журі та всі присутні приємно здивували Адам Кірпаг, який зачитав власний прозовий твір «Прогноз погоди з погляду вчительки». Його виступ вразив актуальністю теми та чудовою живою декламацією. Серед інших трьох учасників, які читали прозу, загальну увагу привернув Домінік Рінковський із твором «Чарівні таблетки». У цій історії лікар Аспірін лікував пацієнтів одними й тими ж таблетками, намагаючись у

Частина учасників змагання в читанні поезії і прози.

такий спосіб покращити та змінити характер людей.

У 4-й категорії поезії виступили надзвичайно сильні читці. Серед шістьох учасників перше місце виборола вже згадана Валерія Грицак. У номінаціях «Проза» та «Власна творчість» цієї ж категорії було лише по одному декламатору. Софія Смірнова презентувала власний твір «Ліхтарик для зірки». У ньому авторка нагадала, що

зірки ніколи не гаснуть, адже інакше і вони, і, мабуть, усі інші частинки Всесвіту перестали б мріяти.

У 5-ій категорії з поезією виступали 4 студенти з Інституту україністики Пряшівського університету. Журі приділило тільки одне 3-тє місце, а саме Любомиру Слєбіку, який у творі «Мова» закликав всіх не лінувати доглядати свій сад. Було б бажано, щоб і в наступних роках старші учасники показали молодшим своє відношення до художнього слова, як докладно вивчати твір, а тим заохочувати молодших до відношення до літератури і художньої презентації поезії чи прози. У студентів останньої, найстаршої категорії, цього року таке послання не було відчутне.

Вечір пам'яті Володимира Івасюка

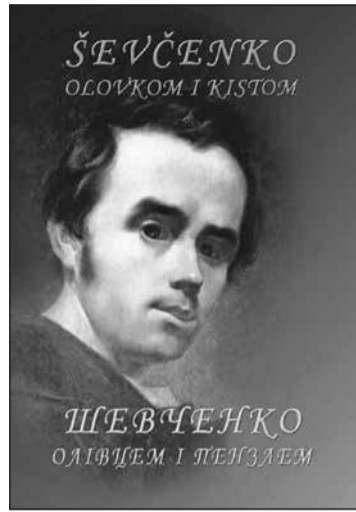
Яскравим завершенням дня стала вечірня програма для учасників та гостей фестивалю, яку підготувала Евеліна Гват. Поетично-пісенний монтаж «Елегія для сина України» присвятили життю та творчості (Продовження на 2 стор.)

Словацько-український культурний та інформаційний центр у Пряшеві, де проходив фестиваль, ледве вмщував усіх учасників змагання та гостей з різних куточків Пряшівського і Кошицького країв.

Мистецький Кобзар у Загребі

Днями українська громада в Хорватії отримала надзвичайний культурний подарунок: відомий дослідник та громадський діяч Алекса Павлешин видав свою нову книгу «Шевченко олівцем і пензлем» (Загреб, 2026, 42 с.). Це видання стало логічним підсумком його багаторічної дослідницької та лекційної роботи, спрямованої на переосмислення постаті Тараса Шевченка як великого європейського митця.

Для більшості іноземців, як і для багатьох українців, Шевченко – це передусім літературний пророк, автор «Кобзаря». Проте книга Алекси Павлешина рішуче зміщує акцент, відкриваючи читачеві Шевченка-академіка, віртуоза світлотіні та одного із найталановитіших графіків і живописців свого часу.

Назва книги чітко окреслює її структуру, розділяючи візуальну спадщину митця на два фундаментальні пласти.

«Олівцем»: Цей розділ присвячений графічній майстерності Шевченка. Автор детально аналізує його малюнки

сепією, тушшю та свинцевим олівцем, а також унікальні офорти (гравюри), за які Тарас Григорович отримав офіційне звання Академіка гравюри. Павлешин досліджує, як у часи заслання, попри суворі заборони, звичайний олівець ставав для Шевченка зброєю та способом фіксації правди. Особливу увагу приділено відомому альбому «Живописна Україна».

«Пензлем»: Тут досліджується живописна спадщина Кобзаря – його роботи олією та акварелі. Павлешин проводить глибокі мистецтвознавчі паралелі між психологізмом шевченківських автопортретів та технікою європейських майстрів.

Книга Алекси Павлешина – це не лише данина пам'яті Кобзареві, але й черговий важливий крок української діаспори в Загребі (зокрема Українського товариства «Просвіта») задля утвердження української ідентичності на Балканах. Слідом за пам'ятником Шевченку на Українській вулиці хорватської столиці, ця книга стає новим інтелектуальним монументом української культури в Європі.

-мі-

Слово, що об'єднує покоління

Підсумки 64-го Фестивалю драми і художнього слова у Пряшеві (26 – 27 травня 2026)

(Продовження з 1 стор.)

видатного українського поета і композитора Володимира Івасюка. Через відомі обставини цього року у вечірній програмі не зміг виступити драматичний колектив з України. Наперекір усім викликам, програма пройшла надзвичайно успішно й глибоко сколихнула серця глядачів. Подія ще раз довела, що в нашому краї є безліч талановитих людей, які щиро віддані своїй справі та активно долучаються до різноманітних програм, які організує Союз русинів-українців Словацької Республіки протягом усього року.

На сцені виступили Евеліна Гвань, Людмила Ражина, Віктор Гацак, а також студенти Ангеліна Шарпанівська та Назар Кирпа. Ведуча Єва Олар зачитала супровідний текст, який відкрив слухачам цікаві факти про долю митця та досі мало відомі деталі його останнього життєвого шляху. Відомі на весь світ пісні та поезія у виконанні артистів зворушили серця глядачів, подарувавши кожній душі незабутні хвилини піднесення та естетичної насолоди.

Другий день: триумф наймолодших

Другий день фестивалю розпочався з виступів наймолодших учасників. У 1-й категорії поезію декламували шестеро учнів. Найбільше глядачам та

Учні і студенти З'єднаної ОШ і Гімназії ім. Тараса Шевченка в Пряшеві щороку беруть участь у фестивалі і в читанні поезії і прози посідають призові місця.

горі виступили 6 учнів, причому друге місце також присудили двом читцям.

Географія фестивалю та подяка наставникам

У фестивалі взяли участь загалом 44 учасники з різних міст і шкіл. Були це учні З'єднаної школи ім. Т. Шевченка в Пряшеві, Основної школи в Орябині, Основної школи в селі Убля, недільної школи «Українські студії» в Кошицях, Основної школи по вул. Коменського в Михалівцях, Приватної готельної академії - Дуфінцова в Михалівцях, Гімназії ім. П. Горова в Михалівцях, Середньої фахової школи торгівлі та послуг в Михалівцях, Інституту україністики Пряшівського університету та члени драмгуртка

«Хамелеон» при Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві, які є учнями пряшівських основних шкіл по вул. Важецькій, Простейовській та Приватної ЗШ EES.

Організатори висловлюють щире подяку всім учителям, вихователям, керівникам гуртків та помічникам, які готували декламаторів до змагання, допомагали підбирати репертуар та плекати любов до української мови.

Професійне оцінювання та підсумки

Журі працювало у складі: Йолани Марушак, педагога, колишньої вчительки Середньої педагогічної школи в Пряшеві; Марусі Белей, колишньої вчительки З'єднаної школи ім. Т. Шевченка з українською мовою навчання в Пряшеві, а також Марусі Няхай, поетеси, членкині Спілки українських письменників Словаччини.

Протягом обох днів почесним гостем фестивалю був Генеральний консул України в Пряшеві Володимир Камарчук. За його словами, виступи конкурсантів, особливо у 1-й та 2-й категоріях, а також вечірня програма, присвячена Володимиру Івасюку, залишили надзвичайно позитивні враження.

Цьогорічне свято пройшло у приємній та затишній атмосфері. Після теплих підсумкових розмов усі розходилися по домівках не лише з натхненням від почутих творів, а й з щирою радістю від успішного проведення фестивалю.

Маруся БЕЛЕЙ,
членкиня журі.
Фото Мирослава Ілюка.

64 Фестиваль драми і художнього слова

Результати змагання з художнього читання поезії та прози

Перша категорія ПОЕЗІЯ:

1. Александра Кулікова – ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів
2. Елішка Ковальчик – ОШ Орябина
3. Ксенія Єгорова – «Українські студії» Кошиці

Перша категорія ПРОЗА:

1. Сандра Штеню – ОШ Убля
2. Михайло Рінковський – ОШ Орябина
2. Милослав Стренк – ОШ Орябина
3. Ксенія Падчева – ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів

Друга категорія ПОЕЗІЯ

1. Ростислав Ліпін – ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів
2. Лівія Рігана – ОШ Убля
3. Анастасія Кузнецова – драмгурток «Хамелеон» (ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів)
3. Кирил Томас – «Українські студії» Кошиці

Друга категорія ПРОЗА

1. Данило Мамай – ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів
2. Олена Чернозуб – драмгурток «Хамелеон» (ОШ по вул. Простейовській Пряшів)
2. Олександра Тютюн – драмгурток «Хамелеон» (Приватна ЗШ EES Пряшів)
3. Маргарита Мутьєва – «Українські студії» Кошиці

Третя категорія ПОЕЗІЯ

1. Габрієла Ковальчик – ОШ Орябина
2. Федір Степанчук – ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів

Третя категорія ПРОЗА

1. Максим Шаповаленко, драмгурток «Хамелеон» (ОШ по вул. Важецькій Пряшів)
2. Домінік Рінковський, ОШ Орябина
3. Клавдія Данко – ОШ Убля

Третя категорія ВЛАСНА ТВОРЧИСТЬ:

1. Адам Кірнаг – ОШ по вул. Коменського Михалівці

Четверта категорія ПОЕЗІЯ

1. Валерія Грицак – ЗШ ім. Т. Шевченка Пряшів
2. Софія Босак, Гімназія ім. П. Горова Михалівці
3. Артем Хмарський – ЗШ ім. Т. Швченка Пряшів

Четверта категорія ПРОЗА

1. Дарія Медведєва – Гімназія ім. П. Горова Михалівці

Четверта категорія ВЛАСНА ТВОРЧИСТЬ

1. місце Софія Смірнова – СФШ торгівлі та послуг Михалівці

П'ята категорія ПОЕЗІЯ

3. Любомир Слєбик, Інститут україністики ПУ, Пряшів

Голова Центральної ради СРУСР Павло Болдан (на фото вправо) радий участі українських гостей у Фестивалі драми і художнього слова. У цьогорічному фестивалі взяв участь Генеральний консул України в Пряшеві Володимир Камарчук (третій ліворуч на фото). Очільник консульства разом із родиною – дружиною та донькою – долучився до вечірньої поетично-пісенної програми «Елегія для сина України», влаштованої на честь Володимира Івасюка. Поруч нього Олена Кравченко. Вона регулярно працює з українською молоддю і веде в Пряшеві український драматичний гурток «Хамелеон».

журі припав до душі виступ Александри Кулікової, яка з трепетним твором «Я маленька українка» виборола почесне перше місце. У номінації «Проза» цієї ж категорії свою майстерність продемонстрували четверо читців. За свої старання та талановите виконання всі учасники отримали дипломи та пам'ятні подарунки.

Найбільшу кількість учасників зафіксували у 2-й категорії поезії – серед 10 декламаторів журі визначило володарів першого та другого місць, а третє розділило між двома учнями. У номінації «Проза» цієї ж кате-

Члени журі (зліва): Маруся Белей, Маруся Няхай, Йолана Марушак.

«Маковицька струна»: понад пів століття єднання через народну пісню

Життя людини нерозривно пов'язане з пісню. Чи хочеться комусь співати, чи ні – так питання ніколи не ставлять. Адже пісня зовсім не про це. Вона супроводжує людину всюди: під час польових робіт, на сватанні, у колоскових для немовлят. Співають і біля ліжка хворого, щоб полегшити страждання, і на похоронах – від туги та болю. Яким було життя людей, такими були й пісні: і коли світило ясне сонце, і коли тішилися щедрому врожаю, і навіть коли чоловік повертався з корчми...

Народна пісня сповнена краси та життєвого розмаїття. Водночас вона відрізняється мовними особливостями залежно від регіону походження. Такі унікальні та колоритні огляди народної творчості Союз русинів-українців Словацької Республіки (СРУСР) у формі регіональних пісенних оглядів «Маковицька струна» організовує та проводить уже 52 роки. Активна участь сільських громад у співорганізації програм перетворює кожен огляд на справжнє свято. Це чудова нагода продемонструвати місцеві діалекти, традиційний одяг, а також зацікавити гостей природною красою сіл та їхніх околиць.

Суворе, але справедливе оцінювання

Виконавську майстерність, оригінальність, тематику пісень та загальний артистизм співаків, як правило, оцінює тричленне журі, до складу якого входять кваліфіковані фахівці. Найчастіше в їх склад входять Івета Світок, Віктор Гащак, Анна Дерев'яник, Ігор Крета, Петро Бегені та ін. Цього року регіональні відбори стартували 20 квітня у Пряшеві, а вже 10 травня естафету підхопило місто Кошиці.

Пісня мила серцю дорослим і дітям.

Успіхи Бардіївського округу

17 травня конкурс приймало село Нижня Полянка, де визначали найкращих співаків Бардіївського округу. За рішенням журі до найпрестижнішого, золотого пасма, увійшли такі талановиті виконавці: Сольний спів: Карін Шлампакова (м. Бардіїв), Ленка Шлампакова (м. Бардіїв), Олівер Гост (с. Курів) та Кароліна Фечанінова (с. Снаків). Дуети: Стефани та Ліана Ковачові (с. Ортутова).

Співочий Спаш у селі Койшів

Регіональний огляд для Списького регіону СРУСР організовує у тісній співпраці зі Спиським культурним осередком та бібліотекою. У цьому краї також проживає чисельна громада населення, яке і досі сповідує «руську віру», є вірянами східного обряду. Місцеві жителі з великою відданістю зберігають свої звичаї, пісні та фольклор, прагнуть зберегти власну ідентичність і підкреслити цінність унікальної культури регіону. Саме для цього краю в неділю, 24 травня, в селі Койшів (округ Гельниця) відбувся наступний етап регіональних ог-

Регіональний пісенний огляд в Нижній Полянці Бардіївського округу очинив голова журі Віктор Гащак.

лядів. У цьому мальовничому селі, оточеному прекрасною природою, звучали народні пісні у виконанні 26 співаків, які змагалися у п'яти категоріях, зокрема в сольному, дуетному та тріо-співі. До золотого пасма потрапили: Соло спів: 1. Йоганка Маєрова, Списька Нова Вєсь, 2. Мартина Дюрікова Цінова, Списька Нова Вєсь, 3. Штефан Вансач, Списька Нова Вєсь, 4. Петер Мніх, Рудняни; Тріо: Юлія Ваврекова, Списька Нова Вєсь – Зузана Антошова, Ноновеська Гута – Івана Каньова, Завадка. Золоте пасмо з пропозицією на поступ: Ніна Плахеткова, Праківці.

Дебют конкурсу в Радвань-над-Лабірцем

Під кінець місяця, у суботу 30 травня, відбувся регіональний конкурс для округів Гуменне, Меджилабірці та Снина в селі Радвань-над-Лабірцем. Цікаво, що в цьому селі, яке колись відіграло надзвичайно активну роль у культурному житті краю, такий огляд проходив уперше. Місцева громада поставилася до події з усією відповідальністю. У вестибюлі Будинку культури, поруч із хронікою села, учасників щиро вітала старостка Яна Свічінова. У залі, де проходили виступи, крім гарно прикрашеної сцени, на стінах розмістили інформаційні панелі з фотографіями про історію «Маковицької струни» та її засновника Андрія Каршка. Також організатори підготували уривки з текстів наших народних пісень

трьома мовами: крім кирилиці, відвідувачі акції могли прочитати, як звучать ці рядки словацькою та ромською мовами, адже в селі сьогодні проживає значна частина ромського населення. Усю цю експозицію підготував невтомний довголітній культурний діяч Варфоломій Сотак разом зі своїм сином. За результатами виступів до золотого пасма цього регіону потрапили: Сольний спів: Філіп Мінчич (м. Снина), Катарина Лоянова (м. Снина), Александра Голонічова (м. Меджилабірці) та Ярослава Гайналова (с. Збудське Довге); Дуети: Марія та Зузана Чулійові (с. Радвань-над-Лабірцем); Тріо: Ева Матісова, Марія Крупова та Станіслава Шішкова (усі з м. Снина).

Культурне покликання фестивалю

Регіональні огляди «Маковицької струни» СРУСР вважає чудовою нагодою для ознайомлення громадськості зі своєю різнобічною діяльністю на ниві культури загалом та у сфері фольклору зокрема. Одночасно організація високо оцінює співпрацю з регіональними організаціями СРУСР, що допомагає підтримувати зв'язок із населенням окремих країв, особливо під час проведення масових програм, що втілюють у життя головне культурне покликання Союзу – збереження національної культури та ідентичності населення.

є.о.

В Бардіїві відбулась Регіональна конференція СРУСР

У п'ятницю, 29 травня 2026 року, в Бардіїві відбулась Регіональна конференція СРУСР. Головною метою конференції було оцінити чотирирічну діяльність організації за 2023–2026 роки, а також обрати на новий каденційний період членів Регіональної ради, членів її Президії та голови Регіональної ради СРУСР у Бардіїві. Крім того, присутні обрали п'ятьох делегатів на IX з'їзд СРУСР, який відбудеться 12 вересня 2026 року в Пряшеві.

Засідання конференції вела Марія Імітер. Після затвердження програми вона привітала почесного гостя – Павла Богдана, голову Центральної ради СРУСР. На початку засідання хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять Івана Сидора, багаторічного члена СРУСР, який відійшов у вічність. Після виконання всіх процедурних вимог учасники затвердили склад пропозиційної та виборчої комісії.

Звіт про діяльність Регіональної ради СРУСР за минулий виборний період (2023–2026 рр.) представив її голова, д-р Микола Деніс. У своїй доповіді він особливо увагу звернув на такі головні акції:

Щорічні святкування Міжнародного жіночого дня (МЖД).

Регіональні огляди народної пісні «Маковицька струна» у селах Ортутова, Боглярка, Крижі та Нижня Полянка.

Презентація творчості видатного філософа Григорія Сковороди в Окружній бібліотеці в Бардіїві.

Концерт «Зустріч із русинською та українською пісню» у селі Хмельова, приурочений до Місяця шани до старших.

Презентація проекту ЦР СРУСР «Не забудь свою колиску» в селах Ортутова і Ялинки.

Щорічний огляд народних пісень «Маковицька струна» у спортивній залі «МИР» у Бардіїві.

Усі зазначені події були підготовлені та проведені у тісній співпраці з Центральною радою СРУСР, сільськими урядами, старостами, Горношарським освітнім осередком (HOS) у Бардіїві та керівництвом міста Бардіїв, за що Микола Деніс висловив усім щире вдячність.

Звіт про фінансово-господарську діяльність Регіональної ради СРУСР у Бардіїві представила Марія Микова.

Делегати конференції позитивно оцінили проведені культурні програми, проте звернули увагу на гостру проблему – відсутність

інтересу молоді до роботи в організації. Жваве обговорення викликав виступ голови Центральної ради СРУСР Павла Богдана, який порушив складні питання національної ідентичності, освіти, а також стрімкої асиміляції, що найбільше зачіпає дітей та молодь із русинсько-українських родин. Крім того, він поінформував присутніх про діяльність Словацько-української культурного та інформаційного центру у Пряшеві.

Під час виборів, які відбулися після дискусії, демократичним шляхом було обрано одинадцятьох членів Регіональної ради СРУСР у Бардіїві, п'ятьох членів Президії та п'ятьох делегатів на IX з'їзд СРУСР у Пряшеві. Головою Регіональної ради СРУСР у Бардіїві на наступний виборний період делегати обрали Мілана Дідича. Першим новообраного очільника привітав його попередник – Микола Деніс, який очолював Регіональну раду в Бардіїві понад 30 років і цього разу вирішив не висувати свою кандидатуру.

Делегати ухвалили постанову. У заключному слові Микола Деніс висловив глибоку вдячність усім, хто протягом понад трьох десятиліть докладав зусиль для успішного функціонування організації. Він подякував членам Президії за підготовку та реалізацію культурних проектів, а голові Центральної ради СРУСР Павлові Богдану та його колегам і членам Регіональної ради в Бардіїві – за всебічну підтримку організації та прагнення зберегти її діяльність.

Він висловив упевненість, що організація й надалі буде розвивати свою діяльність відповідно до наявних можливостей та умов. На завершення Микола Деніс подякував Марії Імітер за професійне та коректне ведення конференції, а також усім учасникам – за активну участь, допомогу в організаційній та матеріально-технічній підготовці конференції.

Регіональна рада СРУСР у Бардіїві.

Регіональний конкурс на Лабірщині

У суботу, 30 травня, відбувся регіональний конкурс огляду «Маковицька струна» для трьох округів: Гуменне, Меджилабірці та Снина. Творче змагання пройшло в Будинку культури села Радвань-над-Лабірцем. У конкурсі взяли участь 20 співаків у першій, другій, третій та четвертій категоріях, які демонстрували свою майстерність у сольному, дуетному та тріо-виконанні.

Гостей та учасників зустріла чудово прикрашена зала Будинку культури. Ліворуч на стінах розмістили 15 афіш із текстами народних пісень, а праворуч – фотографії лауреатів минулих років. Головну сцену, яку приурочили до Дня матері, прикрасив великий тематичний стенд, присвячений засновнику «Маковицької струни» Андрію Каршкові.

Програму традиційно відкрили пісню «Ей, попід Маковицю». З вітальним словом до присутніх, співаків, музикантів та гостей звернулася старостка села Яна Свічінова. Вона теплим словом згадала незабутнього уродженця села Зубне Андрія Каршка і згадала його внесок у розвиток пісенного огляду. На самому початку програми прозвучали декламації віршів Івана Бабина та Степана Смолея про народну пісню.

До складу конкурсної комісії увійшли Івета Світок, Віктор Гащак та Ігор Крета. Після цього на сцену почали приходити перші виконавці. Поки журі оцінювало співаків та визначало переможців, глядачів у залі розважали музиканти, а на сцені виступила відома співачка з Кошиць Аня

Дрозд, уродженка нашого краю. За результатами оцінювання до золотого пасма (найвищої категорії) увійшли 6 художніх номерів.

На завершення хочеться щиро подякувати за високий рівень організації та підготовку регіо-

нального конкурсу Варфоломію Сотаку, старостці Яні Свічіновій, а також усім жителям села, які долучилися до проведення пісенного свята.

Щире спасибі!

І. К.

День вишиванки в Пряшеві

23 травня на подвір'ї Словацько-українського культурного та інформаційного центру в місті Пряшів відбулося свято – День вишиванки. Воно об'єднало велику українську громаду Східної Словаччини та гостей з України. День вишиванки – це не просто свято, а день єднання, день нашої генетичної пам'яті, сили та краси.

Вишивані орнаменти різних регіонів України були представлені під час показу вишиванок за участю учнів «Українських студій», а також у виробках народних майстрів з України. Великий інтерес у дітей та їхніх батьків викликали майстер-класи з вишивки, які провели сестри Греко-католицької церкви та представники Руху підтримки закарпатських військових.

Особливу атмосферу свята створила неймовірна фотозона з можливістю перевдягнутися в автентичні національні костюми різних епох і регіонів України. Гості програми із захопленням приміряли різноманітні образи та залишали собі на згадку унікальні фотографії.

Частування для всіх охочих забезпечили добровільні помічники організації «Ласкаві сердечка», а також матері учнів «Українських студій».

У межах святкування відбулася й концертна програма. У ній взяли участь учні першої недільної школи на сході Словаччини – «Українські студії Кошиці». Театральна студія під керівництвом Софії Єгорової представила перформанс «Щира розмова через поезію Тараса Шевченка».

Після цього виступили учні «Українських студій Пряшів» – дитячий театральний колектив «Хамелеон» під керівництвом Олени Кравченко зі святковою програмою, до якої увійшли вірші про вишиванку та популярні українські пісні.

На завершення свята на гостей чекав музичний подарунок від гостя з України – співака, музиканта та громадського діяча Сергія Летучого.

Із вітальним словом до присутніх звернулися приматор міста Пряшів Франтішек Ольга, Генеральний консул України в Пряшеві Володимир Камарчук, а також голова Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки Павло Богдан.

Свято вишиванки пройшло в найкращих традиціях української громади та стало яскравим прикладом єдності, збереження культури й підтримки українських традицій за кордоном.

Музичний подарунок з України учасникам програми приніс Сергій Летучий.

(м. Ужгород). Окрема подяка за підтримку партнерам – організації «Ласкаві сердечка» та «Українським студіям Кошиці».

Свято вишиванки пройшло в найкращих традиціях української громади та стало яскравим прикладом єдності, збереження культури й підтримки українських традицій за кордоном.

Олена КРАВЧЕНКО.
Фото Ладислава Цупера.

Голова ЦР СРУСР Павло Богдан завжди радий зустрічам з українцями, оцінив їх зусилля у збереженні рідного слова і культури.

Зі святом українців привітав приматор міста Пряшів Франтішек Ольга.

Слово вітання виголосив Генеральний консул України в Пряшеві Володимир Камарчук.

Іван Лукач

24 травня 2026 року раптово обірвалося життя видатної людини, багаторічного директора Вигорлатського музею в Гуменному, активного громадського та культурного діяча – Івана Лукача (06.04.1945 – 24.05.2026). Усі, хто його знав, будуть пам'ятати його як людину з сильним характером, працьовитими руками та щирим серцем.

Іван Лукач народився у селі Вишня Яблінка Гуменського округу у батьків Андрія та Марії Лукач. У нього були дві сестри та брат. Основну освіту здобув у рідному селі. Навчання продовжив в Середній загальноосвітній школі в Гуменному (1963). Після закінчення Пряшівського Педагогічного факультету УПІШ у 1967 році та служби в армії, він присвятив своє життя культурі Вишнього Земпліна. Спочатку вчителював в Снині (1969 – 1970). З 1970 року і до самого виходу на пенсію його доля була нерозривно пов'язана з Краєзнавчим музеєм (тепер Вигорлатський музей) у Гуменному, де останні 20 років він успішно працював на посаді директора. Разом із колегами він стояв біля створення унікального музею народної архітектури під відкритим небом – скансену.

Він був довголітнім членом президії Асоціації музеїв Словаччини, довгорічним членом Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки і членом її Пре-

зидії. З цієї посади брав участь в організації численних культурних програм для русинів-українців нашого регіону. Також був активним членом Словацького союзу антифашистських борців. Продовжував займатися цією діяльністю і після виходу на пенсію.

Усі, хто знав Івана, будуть пам'ятати його як людину сильного характеру, щирого серця і особи широких інтересів. Своїми життєвими прикладами і глибокими знаннями стояв на позиції єдності і неподільності русинів-українців Словаччини.

Висловлюємо щирі співчуття дружині Ганці, донькам Катці та Івці, усій родині та колегам.

Вічна йому пам'ять!

-мі-

Прощання з покійним Іваном Лукачем відбулось 27 травня на міському цвинтарі в Гуменному. Делегацію Центральної ради СРУСР очолював голова Павло Богдан.

КАЛЕНДАР

1.7.1966 р. - померла українська письменниця Наталена Королева (60).
1.7.1991 р. - народився педагог, поет і прозаїк Олександр Фаринчик (35).
2.7.1961 р. - помер американський письменник Ернст Гемінґвей (65).
3.7.1951 р. - народилася у Вишньому Тваріжці Бардіївського член Центральної ради СРУСР Марія Гмйтер (75).
4.7.1891 р. - народився український письменник Петро Панч (135).
4.7.1961р. - помер церковний та культурно-освітній діяч Микола Келлії (єпископ Климентій) (65).
5.7. - пам'ятний день просвітителів слов'ян Кирила і Мефодія.
8.7.1621 р. - народився французький байкар Жан де Лафонтен (405). Помер 13.4.1695 р.
8.7.1971 р. - помер перший секретар ЦК КСУТ Михайло Фецир (55).
12.7.1906 р. - народився в Лукові Бардіївського округу педагог, церковний діяч Павло Бобалик (120).
15.7.1946 р. - помер історик, дослідник культури закарпатських українців Антал Годинка (80).
16.7.1936 р. - помер педагог, культурно-освітній і громадський діяч Михайло Ва-

цлавський (90). Народився 26.9.1887 р.
17.7.1871 р. - народився український етнограф, фольклорист, музикознавець Філарет Колеса (155). Помер 3.3.1947 р.
17.7.1976 р. - помер літературознавець, фольклорист Орест Зілинський (50).
20.7.1911р. - народився український письменник Василь Кучер (115).
21.7.1941 р. - помер український письменник Богдан Лепкий (85). Народився 9.11.1872 р.
22.7.1931 р. - народився український прозаїк Іван Долгош (95). Помер 16.1.1992 р.
23.7.1976 р. - помер церковний діяч, колишній єпископ Пряшівської єпархії блаженний Василь Гопко (50).
23.7.1931 р. - народився в Борові Меджилабірського округу педагог, громадський діяч інж. Павло Шутяк (95).
24.7.1831 р. - в Земплінській Теплиці спалахнуло перше селянське заворушення (195).
26.7.1856 р. - народився англійський письменник і драматург Джордж Бернард Шоу (170). Помер 2.11.1950 р.
29.7.1911 р. - народився словацький композитор Ян Ціккер (115). Помер 21.12.1989 р.
30.7.1926 р. - народився колишній директор Української студії Чехословацького радіо в Пряшеві Василь Вархола (100).
30.7.1971 р. - помер громадсько-культурний діяч Йосиф Збіглей (55).

ЮВІЛЕЇ В ЛИПНІ

У липні 2026 року в Україні на державному рівні відзначають ряд ювілеїв визначних письменників, художників, політичних та громадських діячів.

1 липня: 70 р. з д.н. письменника Юрія Гудзя (1956–2002); 200 р. з д.н. композитора Петра Любича (1826–1869).
2 липня: 120 р. з д.н. художника Петра Андрусів (1906–1981).
3 липня: 75 р. з д.н. поета Вадима Бойка (1951–2005); 120 р. з д.н. хіміка Василя Атрошенка (1906–1991).
4 липня: 150 р. з д.н. архітектора Олександра Гінзбурга (1876–1949).
5 липня: 50 р. з д.н. письменника Олафа Клеменсена (нар. 1976); 100 р. з д.н. художника Івана Лободи (1926–2017).
7 липня: 105 р. з д.н. художника Іва-

на-Валентина Задорожного (1921–1988).

8 липня: 90 р. з д.н. прозаїка Валентина Чемериса (1936–2016).

10 липня: 90 р. з д.н. літературознавця Ростислава Пилипчака (1936–2014).

11 липня: 170 р. з д.н. живописця Петра Левченка (1856–1917).

12 липня: 150 р. з д.н. льотчика Сергія Уточкіна (1876–1916).

23 липня: 160 р. з д.н. композитора Йосифа Карбульки (1866–1920).

24 липня: 80 р. з д.н. режисера Марка Бровуна (1946–2012).

25 липня: 160 р. з д.н. письменника Модеста Левицького (1866–1932)

Camino Ruteno: Повернення Рутенії на мапу Європи

Україна офіційно приєдналася до мережі Шляхів святого Якова. Новий маршрут, що проліг Галичиною, отримав назву *Camino Ruteno*. Чому це не просто паломницька дорога, а гучна заява про повернення історичної назви у європейській лексикон?

Днями українська культурна дипломатія здобула вагомий перемогу: маршрут *Camino Ruteno* (Руський шлях) офіційно став частиною Культурних шляхів Ради Європи. Подія, що відбулася в італійській Пістої, зафіксувала: Україна – це *Ruthenia*, невід’ємна частина латинської та християнської цивілізації, яка століттями була з’єднана з Римом, Парижем та Сантьяго-де-Компостела мережею доріг.

Більше ніж шлях

Назва проєкту – *Camino Ruteno* – обрана не випадково. Латинське слово *Ruthenia* (Рутенія) протягом віків використовувалося в Європі для позначення українських земель, щоб відрізнити справжню Русь від московського загарбника, який привласнив собі цю назву пізніше.

Сьогодні, крокуючи від Чорткова через Галич до Львова, паломники (по-словацьки *pútníci*) фактично йдуть шляхом «повернення додому». Це шлях, яким свого часу рухалася до Франції королева Анна Ярославна – постать, що сьогодні стала символом інтеграції українців в Європу. Це шлях, яким українська культура інтегрувалася в саме серце Франції. Символічно, що саме на привезене нею з Києва **Реймське Євангеліє** згодом склали присягу французькі монархи.

Проєкт *Camino Ruteno* нагадує світу: українці не «нова держава зі Сходу», Рутенія – стародавня держава, чия коріння сплетене з європейськими державами. Існували різні назви для означення терміну «Руська земля». Нижче наводимо історичні назви в латинських документах.

Історичні назви

Назви держави (Королівства):

Regnum Russiae – Королівство Русі (найбільш вживана назва).

Regnum Ruthenorum – Королівство Рутенів (латинізована назва жителів Русі).

Regnum Galiciae et Lodomeriae – Королівство Галичини та Володимирії (Володимирії).

Terra Russiae – Руська земля.

Partes Russiae – Руські сторони (краї).

Титули правителів:

Rex Russiae – Король Русі (титул Данила Романовича, Юрія I та інших).

Rex Ruthenorum – Король Рутенів (титул у папських документах).

Rex Galiciae et Lodomeriae – Король Галичини та Володимирії.

Dux totius terrae Russiae, Galiciae et Ladimiriae – Князь усієї землі Руської, Галичини та Володимирії.

Dominus Russiae – Господар (Володар) Русі.

Senior totius terrae Russiae – Старший (Верховний правитель) усієї Руської землі.

Географія назви **Ruteno** виходить далеко за межі сучасних кордонів України. У Словаччині й донині існують десятки поселень, як-от *Ruský Potok* (Руський Потік), *Ruská Volová* (Руська Волова) чи *Ruská Poruba* (Руська Поруба) і ряд дальших. Подібні топоніми і досі існують на Закарпатті (Руське Поле, Руське, Руська Мокра, Руські Геївці, Руські Комарівці, Руський Мочар), але і в Галичині, на Лемківщині (Устя-Руське, Руська П’яткова, Рава-Руська). Ці топоніми – живий доказ того, що русини-українці споконвіту населяли Карпатську дугу, століттями оберігаючи свою ідентичність, віру та мову.

Європейська печатка на українських дорогах

Визнання маршруту на міжнародному рівні означає, що відтепер українська «жовта мушля» (символ Каміно) стоїть в одному ряду з іспанськими та французькими аналогами. Для мандрівника це означає єдині стандарти сервісу та безпеки, а для України – потужний інструмент деколонізації історії.

«Коли іноземний турист бере до рук паспорт паломника (креденсіаль) з написом *Ruthenia*, він відкриває для себе правду, яку намагалися стерти десятиліттями радянської пропаганди. Він бачить велич княжого Галича, архітектуру Львова та духовність Поділля не як «постсовєтський простір», а як частину великого європейського *Camino*», – зазначають ініціатори проєкту.

Відродження через рух

Маршрут довжиною 355 кілометрів – це живий організм. Він оживляє малі містечка, стимулює розвиток локальних громад і, що найважливіше, зшиває країну історичними сенсами. Це «повернення в назві»: від нав’язаних ззовні наративів до власного, гордого імені *Ruthenia*.

Сьогодні, коли Україна виборює своє майбутнє зі зброєю в руках, *Camino Ruteno* стає «м’якою силою» українців. Кожен крок паломника цим маршрутом – це ствердження того, що Рутенія повернулася. Вона нікуди й не зникла, вона просто чекала на свій час, щоб знову відкрити свої двері для світу.

В Словаччині в частині суспільства, зокрема, на сході Словаччини живе поняття русин-українець, а Рутенія як географічне і топографічне поняття жила в наших попередників і сьогодні ще живе у частини сучасників. Прикладом можуть послужити назви фольклорних колективів *Ruthenia* або *Rusinija*. Як не парадоксально, а термін «Русинія» дійсно використовується певними силами за межами України як інструмент для дестабілізації та етнічного розколу.

Найактивніше цю карту розігрують російські спецслужби та проросійські організації в Європі. Москва використовує концепт «Русинія» як «м’яку силу» для створення внутрішньої напруги в Україні та дискредитації української ідентичності на міжнародній арені.

Отже, «Русинія» у сучасному політичному дискурсі – це не про культуру, а про спробу створити керований анклав для послаблення української держави. Україна повертається до поняття «Рутенія» швидше **символічно та історично**, щоб зміцнити свою ідентичність в інформаційній війні з Росією. Однак **політичне повернення** до цієї назви як до офіційного імені держави наразі залишається лише на рівні теоретичних дискусій та індивідуальних пропозицій окремих політиків.

Підготував для друку: -мі Джерело: «Українська правда». Використано також матеріали, які появились в соціальній мережі.

«Далекобійні санкції» в дії: скільки нафтопереробних заводів Росії вже уражено

Від початку повномасштабного вторгнення Сили оборони України здійснили щонайменше 158 ударів по російських нафтопереробних заводах (НПЗ) та ключовій паливній інфраструктурі. Ця системна кампанія ураження перетворилася на ефективний економічний фронт, який методично позбавляє країну-агресора мільярдних прибутків від експорту та створює дефіцит пального для окупаційної армії.

У Російській Федерації функціонує близько 74 великих та середніх нафтопереробних підприємств (загальний реєстр Міненерго РФ враховує до 86 об’єктів разом із газопереробними та меншими заводами). Проте основу паливної індустрії складають 33 потужних НПЗ, які переробляють понад 1 мільйон тонн нафти на рік.

Українські безпілотники вже кардинально змінили російську паливну карту:

Українські дрони успішно атакували щонайменше 24 з 33 найбільших російських НПЗ.

У європейській частині Росії не залишилося жодного великого заводу, куди б не доставали БпЛА (БпЛА = безпілотний літальний апарат). Поза зоною ураження наразі перебувають лише два гіганти, розташовані глибоко за Уралом – Омський та Ангарський НПЗ.

Найбільше ударів припало на Рязанський та Саратовський нафтопереробні заводи – кожне

з підприємств пережило по 15 повітряних атак.

Масштаб та щільність нальотів стрімко зростають. Після того, як 2025 рік став абсолютним рекордом (88 атак), українські сили продовжили нарощувати темп. Тільки за перші місяці поточного року Україна завдала понад 32 нових ударів, фактично повторивши показник усього 2024 року та вдвічі перевищивши інтенсивність аналогічного періоду минулого року.

Удари по установках первинної переробки нафти привели до того, що в окремі періоди з ладу виходило від 11% до 25% загальних потужностей РФ, змушуючи агресора повністю зупинити ключові заводи (зокрема великий Киришинфтеоргсинтез, Московський та Нижнегородський НПЗ). Це спричиняє зриви експортних контрактів, втрату десятків мільйонів доларів щоденно та закриття внутрішніх АЗС через дефіцит бензину та дизелю в окремих регіонах Росії. 3 преси.

НОВИНИ КУЛЬТУРИ

НІМЕЧЧИНА. У німецькому місті Франкфурт-на-Майні відбудеться 33-й міжнародний етнокультурний фестиваль Nationalitätentreff, у межах якого волонтери облаштують українську локацію для збору коштів на евакуаційний транспорт для України.

ГРУЗІЯ. У Будинку письменників Грузії пройшов творчий вечір грузинської та української поезії, головним гостем якого став відомий поет, перекладач, літературознавець і дипломат Рауль Чілачава.

ЛАТВІЯ. У місті Даугавпілс відбувся масштабний святковий концерт, присвячений 23-й річниці створення місцевого центру української культури «Мрія», який понад два десятиліття поспіль забезпечує збереження національної ідентичності в регіоні.

НІМЕЧЧИНА. У Берліні в межах

літературного салону «Après Arbeit. Meet, Greet and Talk Ukraine» 25 червня організують масштабну дискусійну панель, присвячену переосмисленню українського модернізму та презентації знакових класичних творів українського письменства для європейської аудиторії.

ІСПАНІЯ. В місті Альаурін-де-ла-Торре відбулася Перша міжкультурна зустріч «Алаурінці світу» (Alhaurinos del Mundo), у межах якої місцева українська громада та дипломати презентували традиційне мистецтво вишивки та народну хореографію.

КАНАДА. Вулицями українського кварталу Торонто, столиці канадської провінції Онтаріо, пройшов найдовший у світі марш, приурочений до Всесвітнього дня вишиванки. <https://www.ukrinform.ua/tag-kultura>

Передісторія: від обмежень до знищення

Емський указ не виник на порожньому місці. Він став прямим і суворішим продовженням Валуєвського циркуляру 1863 року. Якщо циркуляр Петра Валуєва обмежував переважно релігійну, навчальну та наукову літературу (стверджуючи, що української мови «не було, немає і бути не може»), то указ 1876 року мав на меті повністю зачистити інформаційний та культурний простір.

Поштовхом до створення документа став донос помічника попечителя Київського навчального округу Михайла Юзефовича. Він звинуватив українських культурних діячів («українофілів») у сепаратизмі та прагненні зруйнувати єдність імперії.

Тотальні заборони: що саме підпало під утиски?

Документ запровадив безпрецедентні цензурні рамки, які

Емський указ мав знищити Україну (Минає 150 років з дня його підписання)

У другій половині XIX століття Російська імперія розгорнула масштабну кампанію проти зростаючого українського національного відродження. Кульмінацією цієї політики став Емський указ – таємне розпорядження імператора Олександра II, підписане 30 травня 1876 року в німецькому місті Бад-Емс. Цей документ увійшов в історію як одна з найжорсткіших спроб тотальної заборони українського слова, культури та ідентичності.

охоплювали майже всі сфери суспільного життя:

Видавнича справа: Повна заборона друку будь-яких оригінальних творів та перекладів українською мовою. Виняток становили лише історичні документи та художня література, але й вони проходили сувору цензуру та мали друкуватися виключно російським правописом («ярижкою»).

Книжковий імпорт: Суворая заборона на ввезення будь-яких українських книг, журналів та брошур з-за кордону, зокрема з півдавстрійської Галичини, яка на

той час була центром українського друку.

Мистецтво та культура: Заборона театральних вистав українською мовою, публічних читань, концертів та навіть друку українських текстів під нотами.

Освіта та наука: Заборона викладання українською мовою в початкових школах. Усі книжки українською мовою вилучалися з бібліотек, а вчителів-українців замінювали на росіян.

Репресії та наслідки для суспільства

Наслідки Емського указу ви-

явилися руйнівними для тогочасної інтелігенції. Російська влада негайно перейшла до репресивних дій. Ліквідовано Південно-Західний відділ Російського географічного товариства, який був осередком української науки. Закрито авторитетну газету «Киевский телеграф». Припинено діяльність мережі українських громад. Проведено кадрові «чистки» – з Київського університету звільнили та вислали з краю провідних науковців, серед яких були Михайло Драгоманов, Федір Вовк, Микола Зібер та Сергій Подолинський.

Історичне значення та опір

Попри задум імперського уряду, Емський указ не зміг остаточно зупинити український рух. Він лише змінив його географію та формат. Українські діячі перенесли видавничу діяльність до Галичини (Львів), перетворивши її на «український П’ємонт».

Книги, надруковані в Австро-Угорщині, таємно переправляли через кордон у Наддніпрянщину. Емський указ формально діяв майже 30 років і втратив чинність лише у **1905 році** під тиском першої російської революції та після видання Маніфесту Миколи II про громадянські свободи. Цей документ залишився в історії яскравим прикладом лінгвоциду та свідченням того, що навіть найжорсткіші державні заборони безсилі проти природного прагнення народу до збереження власної ідентичності.

За матеріалами української преси.

Культурне літо 2026 (ЛИПЕНЬ)

Головні всерегіональні фестивали

- **3–5 липня:** 71-й Фольклорний фестиваль *Východná 2026* (Амфітеатр Віходна) – головне свято традиційної культури, танців та ремесел країни.
- **16–19 липня:** Інтерактивний танцювальний фест *Rozhybkosti 2026* (Амфітеатр Віходна) – майстер-класи з народних танців для всіх охочих.
- **3 липня:** Концерт *Para & Jana Kirschner* (Кошиці, Kasárne Kulturpark) – головна поп-рок подія початку місяця.
- **17 липня:** Гумористично-музичний літній фестиваль *Kavej 2 Fest* (Амфітеатр Кошиці).
- **27 липня:** Концерт *Municipal Waste* (Кошиці, Collosseum Club) – подія для шанувальників важкого року.

Щоденна програма у містах Свидник, Бардіїв, Гуменне
Протягом усього липня у цих

містах діє формат «Культурного літа» (*Kultúrne leto*) з безкоштовними програмами на вихідних:

Бардіїв

Щосуботи та щонеділі: Концерти локальних гуртів та дитячі вистави на історичній Ратушній площі.

Вечори у центрі «Ваґа»: Перегляди авторського кіно, акустичні виступи та настільні ігри на місцях мурах.

Свидник

Щонеділі: Фольклорні програми, виступи ансамблів та частування у скансені (Музей української культури).

Гуменне

Щонеділі: Виступи духових та інструментальних оркестрів біля фонтану на Площі Свободи.

П'ятниці/Суботи: Камерні вечори класичної музики та джазу в парку біля Гуменського палацу.

Олександр Усик став абсолютним чемпіоном світу з боксу

Українець Олександр Усик повернув титул абсолютного чемпіона світу з боксу у надважкій вазі, передає Укрінформ за 24 травня 2026 року. Чемпіон світу за версіями WBO, WBA, IBF, IBO Олександр Усик виграв пояс WBC, нокаутувавши в 11-му раунді нідерландця Ріко Верховена. Усик залишається непереможеним у професійному боксі. Перемога над Верховеном – 25-та у професійній кар'єрі Олександра (25-0, 15 KO). Усик вшосте

після переходу в гевівейт (надважку вагову категорію) успішно провів захист чемпіонських титулів.

СПОРТ ЄДНАЄ ПОКОЛІННЯ

30 травня цього року в селі Пчолине відбулися ювілейні, 15-ті спортивні ігри серед первинних організацій Об'єднання пенсіонерів Словаччини (ПООПС) Снинського округу. У змаганнях взяли участь команди з Пчолиного, Осадного, Снини, Пихонь, Ублі, Стащина, Стащинської Розтоки, Новоселиці, Бели-над-Цірохою та Земплинських Гамрів.

Спортивне свято урочисто відкрили голова Окружної організації ОПС пані Рокиткова, членкиня міської ради Снини пані Тодакова, депутатка Пряшівського самоврядного краю (ПСК) пані Сіркова, керівник окружного управління пан Кірняк та старости довоклицьких сіл. Після того як спортсмени та арбітри склали урочисту присягу, було запалено олімпійський вогонь та пролунав гімн Словаччини.

Команди, кожна з яких складалася з шести сеньйорів, змагалися у п'яти дисциплінах: стрільби, бігу, забиванні м'яча у ворота, а також у метанні гранати в ціль та на дальність. У запеклій боротьбі перемогу вибороли пенсіонери зі Снини. Друге місце посіла команда з Новоселиці, а трійку лідерів замкнула ПО ОПС Земплинські Гамри.

Нагадаймо, що перші окружні спортивні ігри були в Ублі, оцінювали і трьох найліпших виконавців у категорії жінок – Гелена Федорякова 73 б, Марія Сичакова 68 б, Божена Вайдова 65 б, трьох найліпших в категорії чоловіків

– Йосиф Кеапич 83 б, Франтішек Климо 85 б, Ян Коларський 85 б.

Окрасою змагання став виступ фольклорної групи «Сосна», яка порадувала присутніх народними піснями. Також на всіх учасників і гостей чекало смачне частування: традиційний гуляш, ковбаски та солодоші.

Наприкінці програми відбулася символічна передача естафети: староста села Пчолине передав право проведення наступних ігор у 2027 році старості села Осадне.

– МК –
Фото: М. Камозінова

У роботі Германа Ігнація Бідермана (1831–1892) «Угорські русини, їх розселення, господарство та історія» (*Die ungarischen Ruthenen, ihr Wohngebiet, ihr Erwerb und ihre Geschichte*), опублікованій у 1862–1867 роках, місто Ганушівці (німецькою *Hanusfalva*, угорською *Tapolc-Hanusfalva*) згадується у двох основних контекстах: як географічний орієнтир етнічної межі та як важливий економічний центр.

Про відомі ярмарки в Ганушівцях Г. І. Бідерман писав: «Одним з найбільших ринків худоби у Вишній Угорщині є Ганушівці у Шариському комітаті, де щороку у вересні виставляються на продаж цілі стада. Ті, що зимують у горах, зимують там на пасовищах. Як тільки пасовища покриваються снігом і, відповідно, зникає свіжа трава, пастухи розкидають на снігу сіно, і худоба отримує необхідне харчування.» (т. 1, стор. 108).

На північ від Ганушівців починалася зона компактного проживання русинів-лемків. Лінія етнічного розселення проходила саме через цей район, розділяючи «руську» (українську) та «словацьку» частини Шариша.

Бідерман у своїх таблицях виходив з тогочасних офіційних списків (переважно дані Елека Феньєша (Elek Fényes) та Карла фон Черніга (Karl von Czoernig).

Елек Феньєш в *Географічному словнику Угорщини*, між іншим, пише, що станом на 1851 рік в Ганушівцях було 387 римо-католиків, 540 євангеліків, 2 реформати, 265 євреїв. Тут знаходились католицька та євангелічна церкви, синагога. Додає, що тут були два палаці – каштелі, кілька аристократичних будинків, земля родюча; луки дуже хороші; ярмарки людні; серед жителів багато ремісників.

Хоча в самих Ганушівцях русинів було небагато, Бідерман наголошує, що місто було «торговецькими воротами» для десятків навколишніх сіл, в яких проживали русини. Саме через Ганушівці вони збували свою продукцію (вовну, овець, деревину) і купували зерно та ремісничі вироби.

В той час в регіоні була перенаселеність. В окремих будинках проживало і до 30 осіб, причому одна кімната слугувала для всіх домашніх робіт (обробка полотна, виготовлення одягу), а також для важливих сімейних подій, таких як місце народження дитини, а також для хрестин чи весілля.

Русини нерідко фігурують в угорських статистиках не як національна, а як релігійна спільнота – греко-католики, іноді православи. До наших днів збереглось найменування вірян східної церкви руськими, руснаками, церкву називали руською, релігійні свята – руськими святами, села були руськими – Руська Нова Вєсь, Руська Бистра, Руський Потік і т. п.

У ширшому регіоні Шариша Бідерман розрізняв русинів, словаків та «словакізованих русинів». Володимир Гнатюк так само окремо виділяє словаків і окремо слов'яків, яких вважає словакізованими русинами.

Дещо пізніше після Г. І. Бідермана появились статистики Угорщини, які документували офіційні дані про етнічний і релігійний склад населення міста Ганушівці: 1880 рік – 1200 жит., 860 слов., 13 мад., 267 нім., 1 рус., 32 інш., 27 немовл., 303 р.-кат., 44 гр.-кат., 557 єванг. а.в., 296 юд., 1890 – 1157

Сторінки минулого (156)

ГАНУШІВЦІ-НАД-ТОПЛЕЮ – HANUŠOVCE NAD TOPLEJOU

(окр. Вранів-над-Топлею)

жит., 863 слов., 26 мад., 221 нім., 4 рус., 41 інш., 359 р.-кат., 45 гр.-кат., 503 єванг. а.в., 250 юд., 1900 – 1220 жит., 918 слов., 35 мад., 213 нім., 54 інш., 451 р.-кат., 36 гр.-кат., 499 єванг. а.в., 234 юд., 1910 – 1267 жит., 751 слов., 301 мад., 117 нім., 1 рум., 1 рус., 96 інш., 497 р.-кат., 50 гр.-кат., 465 єванг. а.в., 255 юд. Отже, статистика реєструє в 1880 році греко-католиків – 44, в 1890 році – 45, в 1900 році – 36, в 1910 році – 50.

Чехословацькі переписи населення 1921 і 1930 рр. підтверджують лише незначну кількість руського (українського) і разом падіння кількості німецького та мадярського населення в Ганушівцях. Кількість віруючих церкви східного обряду залишився майже без змін: в 1921 році – 46, в 1930 році – 56. Офіційні дані переписів: 1921 рік – 1218 жит., 921 чхсл., 6 мад., 239 євр., 3 інш., 49 чуж., 482 р.-кат., 46 гр.-кат., 443 єванг. а.в., 246 юд., 1 інш. або без віросп., 1930 рік – 1351 жит., 1079 чхсл., 1 нім., 37 євр., 150 інш. (всі ромськ. нац.), 84 чуж., 540 р.-кат., 56 гр.-кат., 480 єванг. а.в., 271 юд., 4 інш. або без віросп.

Ганушівці як словацьке поселення наводять також картограф і енциклопедист Ян Матей Корабинський в лексиконі сіл Угорщини (*Geograficko-historický a produktový (hospodársky) lexikón Uhorska* (1786), стор. 224).

Хоч Володимир Гнатюк в своїй роботі «Русини Пряшівської єпархії і їх говори» станом на 1900 рік наводить існування греко-католицької громади в Ганушівцях, проте вона під тиском обставин могла припинити існування і злитись з римо-католицькою церквою. Ось що читаємо про недавні церковні події на сайті приходу: «Častá konfrontácia s rímskou bohoslužbou mala za následok odsúvanie, ba dokonca odbúvanie východných zvláštností bohoslužobného života».

Греко-католицька парафія в Ганушівцях відновила свою діяльність лише в 2000 році. Відновлення настало виділенням з парафії колишніх русько-українських сіл Дюрдьош, Ременини і Матяшки (народна назва Матяшок). Греко-католики почали відправляти богослужіння за своїм обрядом 21 листопада 1999 року.

Фундамент храму, засвяченого єпископом-мученику Павлові Петру Гойдичу, був освячений 9 грудня 2001 року.

Список греко-католицьких священнослужителів в Ганушівцях: (2000 – 2001) Мирослав Льюко – замісник з Ременини, (2001 – 2003) Ростислав Вишньовський – замісник з Ременини, (2003 – 2017) Мирослав Льюко (2017) – Павол Семан, каплан Петер Лазорик. Філія парафії знаходиться в Бистрому – храм св. Івана Павла II.

Євген Перфецький (1884 – 1947), декан Філософського факультету УК в Братиславі, який викладав на факультеті від 1921 року і до своєї смерті в 1947 році, вважає Ганушівці одним з найстаріших поселень на території Східної Словаччини – від 1317 року.

Найстарішим документом про майнові справи в регіоні Шариша є дарча грамота Андрія II від 1212

року. У XIII столітті значна частина маєтків у південному Шариші належала роду Абовців. Це стосувалося і території, на якій виникло поселення Ганушівці. Офіційну історію Ганушівці як містечка прийнято відраховувати від 1332 року. Першим засновником став Ганус, який був шолтисом і від його імені походить назва міста. Він був шолтисом і в 1333 році.

Припускають, що назва могла походити також від чернецького ордену йоганітів (1332 р. – villa Hanusfalva, 1355 р. – villa Johannis). Ганушівці згадується в грамотах 1332 року, коли розвинене село отримало привілеї містечка та право на проведення ярмарку.

У 1427 році налічувало 136 дворів. З середини XIV століття належало роду Шоошівців із Соливаря, з XVIII століття – родам Дежефі та Берзевічі.

В місті в 1630–1717 роках існувала гуманітарна гімназія. XVII і XVIII століття були позначені антигабсбурзькими повстаннями в боротьбі за угорський престол.

У 1831 році Ганушівці вразила епідемія холери, яка була однією з супутніх ознак і причин селянського повстання. У 1787 році Ганушівці налічували 112 будинків і 896 жителів, у 1828 році – 168 будинків і 1269 жителів. Жителі були сільськими господарями і ремісниками (відомі виробники льюлок). У другій половині XIX століття місто зазнало великої еміграції.

У першій третині XIX століття через річку Топля був побудований дерев'яний міст, шедевр довжиною близько 90 метрів. Міст був зруйнований в кінці Другої світової війни.

Після 1918 року жителі займалися сільським господарством і роботою в лісах. У 1939–43 роках тут будували залізничну колію. Сільськогосподарське кооперативне об'єднання, засноване в 1949 році, розпалося в 1953 році, а в 1958 році було засновано Державне господарство. Тут була цегляна фабрика.

Пам'ятки: Римо-католицький костел Успіння Пресвятої Богородиці (друга пол. XIII ст.), Євангелічний костел (1783), Шоошовський (Малий) каштел (1564), будинок управителя шоошівського каштеля (1564), каштель Дежефі (XVII ст.).

Унікальна національна пам'ятка культури – сушильня лікарських рослин, побудована у 30-х роках XX століття (деякі джерела вказують 1938 рік) – в липні 2025 року обвалилася під час сильної бурі і знаходиться в аварійному стані.

Дані перепису 2021 року – 3 777 жит., 3 377 слов., 4 мад., 127 ром., 9 рус., 9 чеськ., 6 укр., 1 в'єтн., 1 австр., 243 невт., 125 без віросп., 1975 р.-кат., 1158 єванг. а.в., 187 гр.-кат., 3 реформ., 16 правосл., 14 свідки Єгов., 2 єванг. мет., 4 христ. общини, 10 апостол. церква, 8 церква братськ., 5 адвент., 1 старокат. церква., 1 індуїст, 19 інш. або неточно визначені церкви, 2 поганство і природна духовність, з рухи ad hoc, 2 інш., 242 невт.

Хоч в Ганушівцях значний вплив мало німецьке і мадярське населення, в сучасному їх сліди повністю розмились.

–мі–

НОВЕ ЖИТТЯ

NOVÉ ŽITĚA KULT MINOR

FOKUS NA PODPORU KULTÚRY NÁRODNOSTNÝCH MENŠIN

Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlač@slpost.sk. Sadzba: QINET, Tlač: Grafotlač Prešov s.r.o. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00177725. Ročník 76. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk, novezytta@centrum.sk. Náklad: 400 ks. Ročné predplatné 12,50 €. Štvrťročné predplatné 3,125 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slpost.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Sadzba: QINET, Tlač: Grafotlač Prešov s.r.o. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Льюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бордача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 76. Головний редактор Мирослав Льюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бордача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.